REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 01 473 55 37
E: gp@zagovornik-rs.si

Ministrstvo za zunanje zadeve
Dr. Miroslav Cerar, minister

Prešernova 25
1000 Ljubljana

E: gp.mzz@gov.si

Številka: 511-27/2019/
Datum: 9. 1. 2020

Zadeva: **Posvetovanje z zunanjimi deležniki v zvezi z opredelitvijo Republike Slovenije do priporočil, prejetih v okviru tretjega cikla Univerzalnega periodičnega pregleda**

Spoštovani gospod minister,

delegacija Republike Slovenije je pod vašim vodstvom 12. 11. 2019 na sedežu OZN v Ženevi predstavljala tretje nacionalno poročilo v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda (UPP). Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je sodeloval pri pripravi nacionalnega poročila na način posvetovanj s predstavniki vašega ministrstva, tako v obliki ustnih posvetovanj, kot tudi z lastnim pisnim prispevkom s priporočili sprememb in dopolnitev takratnega osnutka nacionalnega poročila. V tem oziru Zagovornik izraža zadovoljstvo, da so bila mnoga priporočila upoštevana.

Predstavitev nacionalnega poročila ob ustnem zagovoru v Ženevi ter interaktivni dialog s predstavniki stalnih predstavništev drugih držav je pokazal, da je Slovenija v obdobju med drugim in tretjim ciklom UPP na področju spodbujanja in uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin naredila pomembne korake naprej. Na področju institucionalnega okvira varstva človekovih pravic je več držav kot pomemben napredek izpostavilo tudi ustanovitev Zagovornika.

Napredek, dosežen na področju razvoja in krepitve Zagovornika kot neodvisnega državnega organa za varstvo pred diskriminacijo, smo vam na skupnem sestanku, ki je potekal 5. 11. 2019 na vašem ministrstvu, v luči prihajajočega zagovora Slovenije v okviru UPP predstavili tudi osebno. Veseli nas, da ste takrat prepoznali in pripoznali relevantnost Zagovornikovih prizadevanj ter kakovost našega dela.

Čeprav se Slovenija uvršča v skupino držav z visokim ugledom na področju spoštovanja in spodbujanja človekovih pravic, številna vprašanja ostajajo odprta. To se je izkazalo tudi v okviru omenjenega interaktivnega dialoga, v katerem je Slovenija prejela 215 priporočil na različnih področjih človekovih pravic, pri čemer jih je 58 sprejela takoj, glede 157 priporočil pa mora svojo odločitev, ali jih bo sprejela ali »vzela na znanje« (torej, zavrnila), v obliki *addenduma* v Ženevo uradno sporočiti še pred začetkom 43. rednega zasedanja Sveta OZN za človekove pravice, ki bo potekalo med 24. 2. in 20. 3. 2020.

Priporočila, ki jih je Slovenija prejela v okviru interaktivnega dialoga, je Zagovornik prejel z vabilom na XXIV. sejo Medresorske komisije za človekove pravice, ki je potekala 18. 12. 2019. Prejeta priporočila v večini primerov opozarjajo na področja krepitve varstva človekovih pravic, ki v Sloveniji še niso ustrezno urejena in jih kot takšna prepoznavajo tudi druge države. V tem oziru Zagovornik ocenjuje, da je ob tehtni presoji sprejetje takšnih priporočil ter posledično njihovo uresničevanje ključnega pomena v smislu izboljšanja situacije na področju varstva človekovih pravic v državi.

Ob tem je to lahko tudi odlična priložnost, da Slovenija mednarodni skupnosti sporoči svojo zavezanost in resen pristop k vprašanju spoštovanja človekovih pravic. S tem bi zagotovo še okrepila svoj ugled v mednarodni skupnosti. Pri tem velja izpostaviti, da je spoštovanje in spodbujanje človekovih pravic opredeljeno kot prednostno področje zunanjepolitičnega delovanja Slovenije tudi v strateških dokumentih kot sta strategija zunanje politike »Slovenija: Varna, uspešna in v svetu spoštovana« ter Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije.

Upoštevajoč navedeno Zagovornik dodatno meni, da bi se odločitev o tem, katera priporočila iz tretjega cikla UPP bo Slovenija sprejela in katera »vzela na znanje«, morala sprejeti po predhodnem posvetovanju vašega in drugih pristojnih resorjev z zunanjimi deležniki, ki kot od vlade neodvisni organi delujemo na področjih, ki jih priporočila neposredno zadevajo. Interes za predhodno posvetovanje glede opredelitve pristojnih resorjev oziroma Vlade Republike Slovenije do prejetih priporočil so ob Zagovorniku izrazili tudi drugi udeleženci sestanka v zvezi s predstavitvijo priprav na pregled Slovenije v okviru UPP, ki je na Ministrstvu za zunanje zadeve potekal 22. 10. 2019, in na katerem smo sodelovali predstavniki Zagovornika, Varuha človekovih pravic in nekaterih organizacij civilne družbe.

Glede na dejstvo, da se bliža začetek 43. rednega zasedanja Sveta OZN za človekove pravice, Zagovornika zanima, če oziroma kdaj namerava vaše ministrstvo, kot koordinator procesa UPP na nacionalni ravni, organizirati navedeno posvetovanje zunanjih deležnikov z resorji, pristojnimi za posamezna priporočila.

*

V interaktivnem dialogu so bila podana številna priporočila, ki neposredno zadevajo področje delovanja, torej naloge in pristojnosti Zagovornika, kot jih določa Zakon o varstvu pred diskriminacijo. Omenjena priporočila se vežejo na tematike in izzive, ki so jih ob pregledih države izpostavljali tudi drugi mehanizmi za nadzor uresničevanja mednarodnih obveznosti Republike Slovenije, tako v okviru OZN kot tudi drugih mednarodnih organizacij.

Med ključnimi tematikami na področju varstva pred diskriminacijo in spodbujanja enakosti sistemskega značaja, v zvezi s katerimi bi Slovenija po mnenju Zagovornika morala sprejeti podana priporočila, na tem mestu izpostavljamo:

- Priporočila glede sprejetja **celovite nacionalne strategije na področju boja proti vsem oblikam diskriminacije** (npr. priporočila št. 6.26, 6.28 in 6.38, delno povezano tudi priporočila 6.22, 6.25, 6.30 in 6.31, 6.33). Zagovornik je na odsotnost sistemske in celovite obravnave vprašanja varstva pred diskriminacijo na ravni vlade (torej na ravni oblikovanja in izvajanja javnih politik) predstavnike vlade oziroma resorjev večkrat opozoril in jih pozval k ustreznemu odzivu. Odsotnost celovite nacionalne strategije na tem področju je neposredno povezana tudi z odsotnostjo centralne točke na ravni vlade, ki bi bila odgovorna za horizontalno obravnavo in koordinacijo politik na področju nediskriminacije. Prav tako zaradi sedanjega parcialnega pristopa k tem vprašanjem sistematična in celovita obravnava vprašanj nediskriminacije v zvezi z nekaterimi osebnimi okoliščinami (npr. rasa, spolna usmerjenost, spolna identiteta) ni v domeni nobenega izmed resorjev, kar se odraža tudi v odsotnosti ali neustreznosti ukrepov in politik nediskriminacije v povezavi s temi družbenimi skupinami.
- Priporočila v zvezi z **zakonsko ureditvijo in strožjimi ukrepi glede t.i. zločinov iz sovraštva** (npr. priporočila št. 6.30, 6.31, 6.36, 6.40, 6.42, 6.51, 6.52, 6.53 in 6.54), vključno z **uzakonitvijo kaznivih dejanj iz diskriminatornih nagibov kot kvalificiranih kaznivih dejanj** (izrecno priporočilo št. 6.55 in delno priporočila 6.37 in 6.52) ter priporočila v zvezi s **preprečevanjem in učinkovitejšim pregonom sovražnega govora** (delno ali samostojno v več kot 15 priporočilih). Slovenijo na neustrezno kazenskopravno obravnavo zločinov iz sovraštva opozarjajo ključne področne mednarodne institucije, zlasti Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) pri Svetu Evrope, ki priporočila v zvezi

s tem Sloveniji podaja že od leta 2007. ECRI Slovenijo poziva tudi k učinkovitejšemu pregonu sovražnega govora in preventivnemu delovanju na tem področju, enako tudi Odbor OZN za odpravo rasne diskriminacije. Sovražni govor predstavlja v Sloveniji družbeni problem, na katerega se mora država začeti odzivati takoj in učinkovito – tako v smislu njegovega preprečevanja kot kaznovalnega obravnavanja.

- Priporočila glede **zagotavljanja ustreznega financiranja nacionalnih mehanizmov za človekove pravice** (priporočilo št. 6.17 izrecno za Zagovornika) ter **zagotavljanja njihove finančne neodvisnosti** (priporočilo 6.14 ter vsebinsko povezano 6.13). Zagovornik (in drugi neodvisni državni organi) se pri postopku sprejemanja proračuna organa in pri postopkih porabe že dodeljenih proračunskih sredstev srečuje z institucionalnimi omejitvami, ki posegajo v njegovo delovanje in otežujejo njegovo popolno neodvisnost ter učinkovito izvajanje zakonsko predpisanih nalog in pristojnosti. Tako lahko, denimo, Ministrstvo za finance v nekaterih primerih odloča o tem, ali je poraba Zagovorniku že dodeljenih sredstev nujna ali ne, kar nedvomno pomeni poseg v neodvisnost delovanja organa. Sprejetje teh priporočil bi pomenilo pomemben korak naprej in dodatno zavezalo vlado, da bo Zagovorniku in drugim sorodnim neodvisnim državnim organom omogočila dejansko samostojno in neodvisno delovanje.

Poleg izpostavljenih sistemskih tematik, ki jih je Zagovornik izpostavil že v svojem dialogu s številnimi državnimi organi in mednarodnimi institucijami, v zvezi z njimi pa pristojnim resorjem podal že nekatera izrecna priporočila, so bila v okviru tretjega cikla UPP Sloveniji podana tudi **mnoga priporočila s področja varstva pred diskriminacijo oseb oziroma skupin oseb z določeno osebno okoliščino, na podlagi katere je v skladu s slovenskim in mednarodnim pravnim redom diskriminacija prepovedana.** Ta priporočila se nanašajo na primer na vprašanja enakosti spolov, neenakega položaja oseb z invalidnostmi, starejših, Romov in drugih etničnih skupin, migrantov, LGBT in interspolnih oseb. Tudi v zvezi s temi skupinami je Zagovornik v preteklosti že podajal priporočila glede sprejemanja normativnih, političnih in posebnih ukrepov. V tem oziru Zagovornik ocenjuje, da večina priporočil zadeva pereče izzive na področju nediskriminacije in je tudi glede opredelitve do njih potreben posvet z zunanjimi deležniki.

*

Spoštovani gospod minister,

na podlagi navedenega Zagovornik ponovno izraža interes za posvetovanje z vašim resorjem ter drugimi resorji glede opredelitve Slovenije do priporočil, prejetih v okviru UPP ter priporoča Ministrstvu za zunanje zadeve kot nosilcu procesa priprave odziva države na omenjena priporočila, da zagotovi posvetovanje tudi z drugimi zainteresiranimi zunanjimi deležniki.

S spoštovanjem,

Pripravil:
Samo Novak
Svetovalec Zagovornika I

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Pregledala:
Mag. Jelena Aleksić
Vodja oddelka - koordinatorka spremljanja,
ozaveščanja in preventive

Poslano:
- naslovniku (elektronska pošta),
- zbirka dok. gradiva.